

Virsraksts: Publisko un privāto tiesību nošķiršana privatizācijas procesā

Tēze: Ja ir uzsākts privatizācijas process, privatizējamais objekts ir pakļauts publiski tiesiskajam regulējumam. Cita starpā tas nozīmē, ka virkne darbību, kas citkārt tiktu uzskatītas par privāttiesiskām, tādās vairs nav.

Tēze: Gadījumā, kad tiek atsavināts zemesgabals un ieguldīts privatizējamajā objektā, uzskatāms, ka šāda pašvaldības rīcība ir aplūkojama privatizācijas procesa ietvaros un līdz ar to attiecināma nevis uz privāto, bet gan publisko tiesību jomu.

**Latvijas Republikas Augstākās tiesas
Senāta Administratīvo lietu departamenta
2010.gada 30.decembra
LĒMUMS
Lieta Nr. A7030610/31
SKA – 1011/2010**

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

senatore D.Mīta
senatore V.Krūmiņa
senatore R.Vīduša

rakstveida procesā izskatīja sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Lielsēta” blakus sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.oktobra lēmumu, ar kuru atstāts negrozīts Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2010.gada 19.jūlija lēmums par atteikšanos pieņemt pieteikumu.

Aprakstošā daļa

[1] 2010.gada 15.jūlijā pieteicēja SIA „Lielsēta” vērsās Administratīvajā rajona tiesā ar pieteikumu, kurā lūgts atcelt Jēkabpils pilsētas domes 2010.gada 29.aprīļa lēmumu Nr.227 „Par nekustamā īpašuma atsavināšanu”. Ar minēto lēmumu pašvaldība ieguldīja privatizējamās SIA „JK Namu pārvalde” pamatkapitālā un nodeva tās īpašumā zemesgabalu Jēkabpilī, [adrese].

[2] Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2010.gada 19.jūlija lēmumu atteicās pieņemt pieteikumu, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 191.panta pirmās daļas 1.punktu. Tiesneses lēmumā secināts, ka pārsūdzētais lēmums, ar kuru attiecīgais zemesgabals ieguldīts privatizējamās SIA „JK Namu pārvalde” pamatkapitālā, ir pieņemts privāto tiesību jomā, tāpēc tas nav pārbaudāms administratīvā procesa kārtībā.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2010.gada 25.oktobra lēmumu atstāja negrozītu Administratīvās rajona tiesas tiesneses lēmumu. Apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas tiesneses lēmumā ietvertajam pamatojumam. Papildus norādīja, ka atbilstoši likuma

„Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 32.panta pirmajai daļai SIA „JK Namu pārvalde” privatizācija ir uzsākta, taču vēl nav veikts likumā noteiktais darbību kopums, kuru rezultātā mainās privatizējamā valsts vai pašvaldības īpašuma objekta īpašnieks. Tostarp SIA „JK Namu pārvalde” privatizācijas procesa laikā nav pieņemts lēmums par pieteicējas kā privatizācijas subjekta pirmpirkuma tiesībām vai to noraidīšanu. Ja SIA „JK Namu pārvalde” privatizācijas procesā tiks pieņemts, pieteicējas ieskatā, prettiesisks lēmums, kas aizskar pieteicējas pirmpirkuma tiesības, šāds lēmums būs pārsūdzams administratīvā procesa kārtībā.

[4] Par Administratīvās apgabaltiesas lēmumu pieteicēja iesniegusi blakus sūdzību, lūdzot lēmumu atcelt. Blakus sūdzība pamatota ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Apgabaltiesa nav ņēmusi vērā, ka, pieņemot pārsūdzēto lēmumu, Jēkabpils pilsētas dome ir izlēmusi zemesgabalu ieguldīt tādas kapitālsabiedrības pamatkapitālā, kuras kapitāla daļas ir nodotas privatizācijai. Pieteicējas ieskatā, šis apstāklis būtiski maina lēmuma jēgu un tiesiskās sekas. Lai gan formāli lēmums ir uzskatāms par lēmumu nodot pašvaldības īpašumu atsavināšanai, pēc būtības tas ir pielīdzināms lēmumam nodot zemesgabalu privatizācijai.

[4.2] Nododot zemesgabalu atsavināšanai, bet vienlaicīgi nosakot, ka atsavināšana notiks, ieguldot zemesgabalu privatizējamās pašvaldības kapitālsabiedrības pamatkapitālā, dome ir uzsākusi darbības, kuru tiesiskās sekas pēc būtības pilnībā atbildīs sekām, kuras iestātos, ja dome būtu pieņēmusi lēmumu šo zemesgabalu privatizēt ar ieguldīšanas metodi.

[4.3] Pārsūdzētā lēmuma sekas būs tādas, ka privatizācijas procesa ietvaros tiks ierobežotas pieteicējas tiesības privatizēt SIA „JK Namu pārvalde”. Pēc zemesgabala ieguldīšanas kapitālsabiedrības pamatkapitālā mainīsies kapitālsabiedrības aizņemtās teritorijas struktūra (uz pieteicējas īpašumā esošās zemes būs mazāk par pusi no privatizējamās kapitālsabiedrības aizņemtās teritorijas) un pieteicējai kā zemesgabala, uz kura atrodas SIA „JK Namu pārvalde” ēkas un būves, īpašnieci vairs nebūs pirmpirkuma tiesību šā objekta privatizācijas procesā. Līdz ar to pārsūdzētais lēmums kā privatizācijas procesā pieņemts starplēmums būtiski ietekmē pieteicējas tiesības.

Motīvu daļa

[5] Kā secināms par lietas faktiskajiem apstākļiem, 2006.gadā pieteicēja un vēl citas personas ir iesniegušas Jēkabpils pilsētas domē SIA „JK Namu pārvalde” privatizācijas ierosinājumus. Ar 2006.gada 1.decembra lēmumu Nr.623 Jēkabpils pilsētas dome atzina, ka SIA „JK Namu pārvalde” nav nepieciešama valsts pārvaldes funkciju un pašvaldības komercdarbības veikšanai, tāpēc nolēma minētās pašvaldības kapitālsabiedrības 100 procentus kapitāldaļu nodot privatizācijai. Kopš tā laika, kā secināms no lietā esošajiem materiāliem, tālāki lēmumi attiecībā uz privatizācijas procesu nav pieņemti.

2010.gada 29.aprīlī dome pēc SIA „JK Namu pārvalde” valdes locekļa iesnieguma ar lēmumu Nr.227 ieguldīja privatizējamās kapitālsabiedrības pamatkapitālā un nodeva tās īpašumā zemesgabalu Jēkabpilī, [adrese]. Kā norādīts lēmumā, minētais zemesgabals nepieciešams privatizējamās kapitālsabiedrības saimnieciskās darbības nodrošināšanai kā piebraucamais ceļš un kapitālsabiedrības transporta stāvvietai. Lēmuma pamatojumā cita starpā ir ietverta atsauce uz Valsts un pašvaldību mantas atsavināšanas likuma normām, no kā secināms, ka pašvaldība zemesgabala ieguldīšanu

privatizējamās kapitālsabiedrības pamatkapitālā uzskata par privāttiesisku rīcību, bet nesaista to ar privatizācijas procesu. Arī rajona tiesas tiesnese un apgabaltiesa uzskatīja, ka lēmums pieņemts privāto, nevis publisko tiesību jomā, tāpēc atteica pieņemt pieteikumu. Senāts tālāk minēto apsvērumu dēļ nepievienojas minētajam viedoklim.

[6] Vispirms Senāts atgādina tiesu praksē konsekventi atzīto, ka privatizācijas process ir ar publiski tiesisku mērķi – valstij un pašvaldībai ir pienākums valstī notiekošās ekonomiskās reformas ietvaros noteiktā laikā veikt īpašuma objektu privatizāciju. Ekonomiskās reformas ietvaros paredzētā valsts un pašvaldību īpašuma privatizācija, kas nodrošina ekonomikas pāreju uz tirgus attiecību principiem, ir valsts politikas jautājums, tātad publisko tiesību, nevis privāto tiesību jautājums (*sk., piemēram, Senāta 2006.gada 24.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-21/2006 13. un 14.punktu, 2007.gada 12.marta lēmuma lietā Nr.SKA-260/2007 9.punktu*). Turpretim atsavināšanai, kas nenotiek ekonomiskās reformas ietvaros ar noteiktu publiski tiesisku mērķi, šāda publiski tiesiska rakstura nav. Līdz ar to atsavināšanai vispārīgā kārtībā ir privāttiesisks raksturs (*sk. Senāta 2007.gada 12.marta lēmuma lietā Nr.SKA-260/2007 9.punktu*). Precīzāk runājot, ja personas iesniegums par zemes gabala atsavināšanu, pamatojoties uz Valsts un pašvaldību mantas atsavināšanas likumu, iesniegts pašvaldībā pēc 2006.gada 31.augusta, mantas atsavināšanas process nav pakļauts administratīvo tiesu kontrolei, jo tas nenotiek publisko tiesību jomā (*sk. Senāta 2008.gada 25.augusta lēmuma lietā Nr.SKA-574/2008 8.punktu*).

Saskaņā ar likuma „Par valsts un pašvaldību īpašuma objektu privatizāciju” 32.panta pirmo daļu pēc tam, kad pašvaldība ir pieņēmusi lēmumu par pašvaldības īpašuma objektu nodošanu privatizācijai, šā objekta privatizācija uzskatāma par uzsāktu. Kā norādījis Senāts, ar privatizācijas ierosinājuma iesniegšanu iestādē tiek uzsākts administratīvais process. Līdz ar to pēc privatizācijas ierosinājuma saņemšanas attiecīgais objekts tiek pakļauts publiski tiesiskajam regulējumam, proti, privatizācijas procesu regulējošajām tiesību normām (*sal.: Senāta 2007.gada 23.maija lēmuma lietā Nr.SKA-251/2007 9.punkts*). Apstākļos, kad pašvaldība bija nolēmusi atsavināt nekustamo īpašumu, attiecībā uz kuru bija saņemts privatizācijas ierosinājums, Senāts atzina, ka šāds lēmums attiecas uz privatizācijas procesu (tātad – uz publisko tiesību jomu), jo faktiski izbeidz attiecīgā nekustamā īpašuma privatizāciju, proti, izņem to no publiski tiesiskā regulējuma (*turpat, 10.-11.punkts*).

[7] Izskatāmajā gadījumā ir uzsākts privatizācijas process, līdz ar to privatizējamais objekts ir pakļauts publiski tiesiskajam regulējumam. Senāta ieskatā, tas cita starpā nozīmē, ka virkne darbību, kas citkārt tiktu uzskatītas par privāttiesiskām, tādas vairs nav. Šīs lietas kontekstā tas nozīmē, ka privatizējamās kapitālsabiedrības pamatkapitāla palielināšana vairs nav tikai privāto tiesību jomā brīvi veikta darbība. Pamatkapitāla palielināšana privatizācijas procesa laikā ietekmē privatizējamā objekta vērtību, un tādējādi tā var eventuāli ietekmēt privatizācijas subjektu, tostarp pieteicējas, tiesības un spēju privatizēt attiecīgo objektu.

[8] Ja jebkuras darbības, kas pieļaujamas saskaņā ar tiesību normām, kas reglamentē pašvaldības mantas atsavināšanu, aplūkotu izolēti no konteksta un uzskatītu par notiekošām privāto tiesību jomā, pašvaldība tādējādi tiešā veidā varētu iespaidot attiecīgā objekta privatizācijas procesu (pat būtībā spējot revidēt iepriekš pieņemtu lēmumu par objekta nodošanu privatizācijai), turklāt laikā nepakļaujot minētās darbības tiesas pārbaudei administratīvā procesa kārtībā, kura ietvaros parasti tiek pārbaudīts

privatizācijas procesa tiesiskums. Turklāt šādā veidā pašvaldība varētu nodot privatizācijai objektus pretēji likumā noteiktajam. Piemēram, attiecībā uz zemesgabalu privatizāciju Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likums 5.panta pirmajā daļā cita starpā paredzēts, ka pašvaldībai piederoša vai piekrītoša neapbūvēta zemesgabala privatizācijas ierosinājumu ir tiesības iesniegt līdz 2006.gada 31.augustam (tā sauktais beigšanas datums). Atbilstoši šā likuma 6.panta astotajai daļai līdz 2007.gada 31.decembrim pašvaldības dome ir tiesīga pati nodot privatizācijai tādu neapbūvētu zemesgabalu, kas tiek privatizēts ar ieguldīšanas metodi. Savukārt saskaņā ar šā panta devīto daļu pašvaldības dome nav tiesīga nodot privatizācijai neapbūvētu zemesgabalu, par kuru līdz pabeigšanas datumam nav saņemts privatizācijas ierosinājums. Kā redzams no minētajām tiesību normām, attiecībā uz neapbūvētu zemesgabalu privatizāciju likumdevējs ir noteicis termiņus, kādos varēja uzsākt privatizācijas procesu. Ir pamats uzskatīt, ka, iekļaujot zemesgabalu privatizējamajā objektā, tiktu pārkāpts likumdevēja noteiktais termiņš, jo būtībā zemesgabals tiktu nodots privatizēšanai

[9] Ievērojot iepriekš teikto, Senāts, tāpat kā attiecībā uz gadījumu, kad privatizācijas procesa laikā atsavināšanai nodots pats privatizācijas objekts, arī gadījumā, kad tiek atsavināts zemesgabals un ieguldīts privatizējamajā objektā, uzskata, ka šāda pašvaldības rīcība ir aplūkojama privatizācijas procesa ietvaros un līdz ar to attiecināma nevis uz privāto, bet gan publisko tiesību jomu.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 2.punktu un 324.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o l ē m a

Atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.oktobra lēmumu un nodot jautājumu par pieteikuma pieņemšanu izlemšanai Administratīvajai rajona tiesai.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senatore

(paraksts)

D.Mita

Senatore

(paraksts)

V.Krūmiņa

Senatore

(paraksts)

R.Vīduša